

ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ

PROBLEMS AND GUIDELINE FOR SOLVING THE PROBLEMS OF MANAGEMENT
OF DRUG ADDICT TREATMENT IN THE BUDDHIST WAY

ดร.อภิรัชศักดิ์ รัชนิวงค์¹

Dr. Aphiratchasak Ratchaneewong¹

ผศ.ดร.บรรพต วิรุณราช²

Assist. Prof. Banpot Wiroonratch²

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธที่เกิดขึ้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด วิถีพุทธ) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด จำนวน 10 ตัวอย่าง 2) รอง/ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด จำนวน 10 ตัวอย่าง 3) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ จำนวน 14 ตัวอย่าง 4) พระ/แม่ชี/ผู้ดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ จำนวน 18 ตัวอย่าง และ 5) ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ จำนวน 12 ตัวอย่าง พื้นที่วิจัย ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตาก นครราชสีมา สุรินทร์ มหาสารคาม กาญจนบุรี อำนาจเจริญ ยโสธร น่าน และสระบุรี รวม 64 ตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบการประชุมกลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัดโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กลุ่มที่ 1-3) ใช้กลุ่มสนทนา และกลุ่มที่ 4-5 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด คือการนำนโยบายไปปฏิบัติและการจัดการกิจกรรมการฟื้นฟูฯ ปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดภายใต้มิติ CIPP Model คือ การจัดการโครงการวิถีพุทธและปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภายใต้มิติการจัดการคือ ปัญหาการประสานงาน และปัญหาการจัดการแบบวิถีชีวิตพระ แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธใช้แนวทางการแก้ไขปัญหามาหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ปัญหา (ทุกข์) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) วัตถุประสงค์ (นิโรธ) และแนวทางปฏิบัติ (มรรค)

คำสำคัญ : วิถีพุทธ/ ปัญหาการประสานงาน/ ปัญหาการจัดการแบบวิถีพุทธ/ แนวทางแก้ไข ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4

¹ นิสิตปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา

² อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณบดีวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were, firstly, to investigate problems of the application of the Buddhist way of thinking to treatment of drug addicts, and, secondly, to find a guideline for solving the problems of management of drug addict treatment in the Buddhist way. Multi-stage sampling was used for obtaining the sample which consisted of 64 people involved in the project on drug addict capability rehabilitation of the Department of Probation, Ministry of Justice's Compulsory Treatment in the Buddhist Way, including 1) 10 directors of Provincial Probation Office, 2) 10 deputy/assistant directors of Provincial Probation Office, 3) 14 staff members responsible for drug addict capability rehabilitation, 4) 18 monks/nuns/persons perating drug addict capability rehabilitation activities, and 5) 12 drug addicts who had undergone capability rehabilitation from South Bangkok Criminal Court's Probation Office and Tak, Nakhon Ratchasima, Surin, Mahasarakham, Kanchanaburi, Amnart Charoen, Yasothon, Nan and Saraburi Structured interview form was used as the research tool for data collection through focus group discussion and in-depth interview conducted by the researcher and research assistants. (Group 1-3 by focus group discussion, Group 4-5 by in-depth interview) Content analysis was used for data analysis.

It was found that the problems of the application of the Buddhist way of thinking to treatment of drug addicts were implementation of the policy and management of rehabilitation activities. The problems of the application of the Buddhist way of thinking to treatment of drug addicts under CIPP Model dimension lied in the management of the Buddhist way project itself and, under management dimension, in the coordination and management in the Buddhist monk's way. The guideline for solving the above-mention problems is the use of the Four Noble Truths of Buddhism consisting of the problem (the nature of suffering), cause of the problem (suffering's origin), objective (suffering's cessation) and action guideline (the way leading to the cessation of suffering).

Key word : Buddhist Way/ Problem of Coordination/ Problem of Buddhist Way Management / Guideline for Solving in the Problem of Four Noble Truths

บทนำ

ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติดหรือระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด1 แบ่งเป็น 3 ระบบ 1) ระบบสมัครใจ 2) ระบบต้องโทษ 3) ระบบบังคับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ.2551-2553 กรมคุมประพฤติ2 ได้นำหลักพุทธศาสนาใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดแบบไม่ควบคุมตัวภายใต้ชื่อโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ได้มอบหมายให้สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด/สำนักงานคุมประพฤติประจำศาล จำนวน 16 แห่ง เป็นหน่วยดำเนินการ (สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลแขวงพระนครเหนือ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี มุกดาหาร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ยโสธร อำนาจเจริญ ตาก พิชัยโลก และสุราษฎร์ธานี) งบประมาณ 3,100,000 บาท ระยะเวลาดำเนินการต่อรุ่น 2 เดือน จำนวน 30 รุ่น จำนวน 580 คน หากนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเปรียบเทียบจะทำให้เห็นภาพของโครงการวิถีพุทธชัดเจนขึ้น การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2553 กรมคุมประพฤติได้สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด “ระดับความสำเร็จในการศึกษาและพัฒนารูปแบบวิถีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด” (การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) พบว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ร้อยละ 77.09 ภายหลังการเข้าร่วมโครงการ3

ปัญหาเสพยาเสพติดส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวมในมิติต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผลกระทบต่อตัวบุคคลโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจ 2) ผลกระทบต่อครอบครัวในครอบครัวที่มี ผู้ติดยา มักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง 3) ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระต่องานกระบวนการยุติธรรม 4) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การผลิตและการค้ายาเสพติดจัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดผลิตภาพและสิ้นเปลืองงบประมาณในการป้องกันปราบปรามบำบัดรักษาและฟื้นฟู 5) ผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ4

ผู้วิจัยสนใจว่ากรมคุมประพฤติได้กำหนดกระบวนการในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) พร้อมกับจัดทำคู่มือการดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) ในรูปแบบ ซี.ดี. แจกให้สำนักงานคุมประพฤติที่ดำเนินโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) นำไปปฏิบัติ หากแต่การปฏิบัติหรือการจัดการของสำนักงานคุมประพฤติและวัดหรือสำนักสงฆ์มีการจัดการหรือการปฏิบัติที่แตกต่างกัน นั่นคือ ปัญหาการจัดการบุคลากรหรือการบริหารบุคคล การจัดการหรือการบริหารงานทั่วไป และการจัดการการเงินหรืองบประมาณ ประการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งแรกที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ การบริหารจัดการ รวมถึงการใช้หลักการทางศาสนาและสถาบันศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและใช้หลักการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหาการวิจัย

1. การใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีปัญหาอย่างไร
2. แนวทางการแก้ปัญหามาตรการการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธที่เกิดขึ้นมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

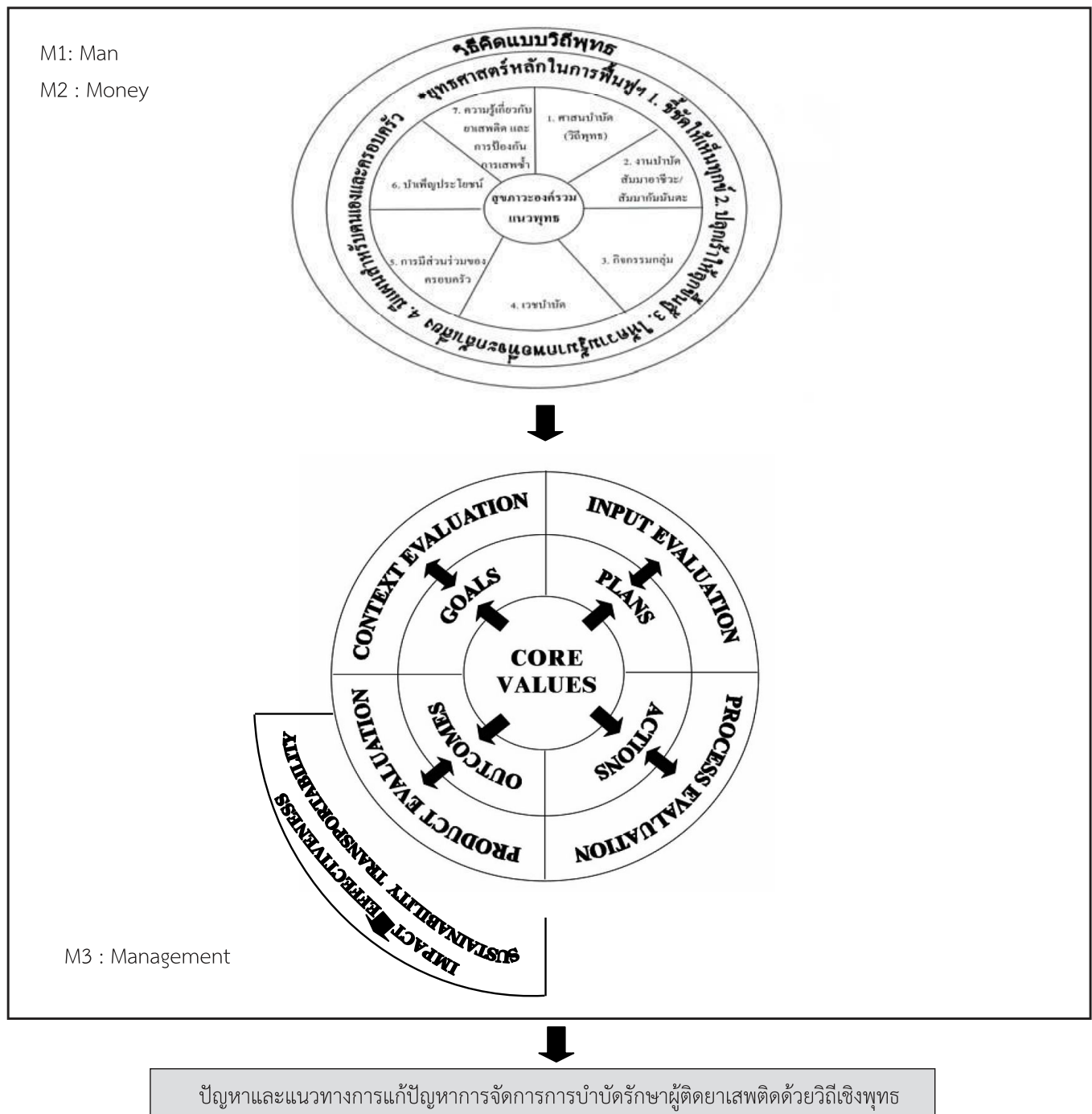
1. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหามาตรการการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธที่เกิดขึ้น

กรอบทฤษฎีและแนวคิด

การวิจัย เรื่อง การจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า CIPP Model ฉบับ

ปี 2003,20045 การจัดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีเชิงพุทธและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัย ประกอบด้วย วิธีคิดแบบวิถีพุทธของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์หลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิธีเชิงพุทธ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1) ชี้นำให้เห็นทุกข์ 2) ปลุกเร้าให้ลุกขึ้นสู้ 3) ให้ความรู้พอที่จะกล้าเสี่ยง 4) มีแผนสำหรับตนเองและครอบครัว ภายใต้ยุทธศาสตร์หลักได้แบ่งเป็น 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) ศาสนาบำบัด (วิถีพุทธ) 2) งานบำบัด 3) กิจกรรมกลุ่ม 4) เวชบำบัด 5) การมีส่วนร่วมของครอบครัว 6) บำเพ็ญประโยชน์ และ 7) ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกันการเสพยาโดยมีจุดศูนย์กลาง คือ สุขภาวะองค์รวม แนวพุทธ จากวิธีคิดแบบวิถีพุทธผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ภายใต้บริบทการจัดการทั่วไป (Management) เป็นกรอบในการประเมินสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อแสวงหาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีเชิงพุทธ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

1. ศึกษาเฉพาะการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีเชิงพุทธ โดยใช้แนวคิด CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stafflebeam) ฉบับ ค.ศ. 2003 และ 2004 ประกอบด้วย Context, Input, Process, product, Impact, Effectiveness, Sustainability, Transportability ในมิติการจัดการทั่วไป (Management)

1.1 ศึกษาเฉพาะการจัดการ (Management) ประกอบด้วย M1 : Man (คน/บุคลากร)

M2 : Money (งบประมาณ) และ M3 : Management (การบริหาร/จัดการทั่วไป)

2. ขอบเขตประชากร 1) ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด/ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล 2) รองผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด/ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด 3) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) 4) พระ/แม่ชี/ผู้ดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) 5) ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ)

3. ขอบเขตพื้นที่ 1) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดน่าน 2) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุรินทร์ 3) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ 4) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาญจนบุรี 5) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสระบุรี 6) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครราชสีมา 7) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมหาสารคาม 8) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดยโสธร 9) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอำนาจเจริญ 10) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตาก

4. ขอบเขตเวลา ระยะเวลา 4 เดือน (มีนาคม – มิถุนายน 2555)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
2. ทำให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีเชิงพุทธที่เกิดขึ้น
3. ทำให้เกิดมุมมองในมิติการจัดการภาครัฐหรือการจัดการสาธารณะสำหรับการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ
4. เป็นข้อมูลสารสนเทศเบื้องต้นสำหรับต่อยอดงานจากผลงานวิจัยและการศึกษาระดับที่สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ตัวอย่าง จากสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตาก นครราชสีมา สุรินทร์ มหาสารคาม กาญจนบุรี อำนาจเจริญ ยโสธร น่าน และสระบุรี รวม 10 แห่ง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กลุ่มหรือแบบการประชุมกลุ่มชนิดมีโครงสร้าง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยใช้ Index of Item Objective Congruence : IOC โดยนำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความตรง (Validity) แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหรือให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์/เนื้อหา และสิ่งที่ต้องการวัด แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณด้วยสูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ถือว่าเครื่องมือวิจัยมีความสอดคล้องระหว่าง N จุดประสงค์/เนื้อหา และสิ่งที่ ต้องการวัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่วิจัยแต่ละจังหวัด โดยกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้การสนทนาหรือการประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มตัวอย่างพระ/แม่ชี/ผู้ดำเนินกิจกรรม และกลุ่มผู้ผ่านการฟื้นฟู ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้จริง 64 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ประชากรวิจัยในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด/ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล จำนวน 10 คน ร้อยละ 15.7 กลุ่มรองผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด/ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนัก งานคุมประพฤติจังหวัด จำนวน 10 คน ร้อยละ 15.7 เช่นกัน กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธ จำนวน 14 คน ร้อยละ 21.8 กลุ่มพระ/แม่ชี/ผู้ดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธ จำนวน 18 คน ร้อยละ 28.1 และกลุ่มผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธ จำนวน 12 คน ร้อยละ 18.7 รวมผู้ให้ข้อมูลการวิจัยทั้งสิ้น 64 คน

2. ปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

บริบท : ความต้องการที่สำคัญของการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ ดังนี้ ปริมาณคดีตรวจพิสูจน์ผู้เสพยาเสพติดมีปริมาณคดีเพิ่มขึ้น สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดได้รับการสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัวเข้มงวดและไม่เข้มงวดเป็นจำนวนมาก จึงไม่สอดคล้องกับการวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่มีจำนวนมากว่าการได้รับการสนับสนุน โครงการวิถีพุทธจึงเป็นทางเลือกสำหรับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดที่ควรจะต้องเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู แบบควบคุมตัวแต่ขาดสถานที่ฟื้นฟูรองรับได้เพียงพอ อีกทั้งสถาบันศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการขัดเกลาพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบศีลธรรมจริยธรรม

ปัจจัยนำเข้า : สิ่งสนับสนุน (คน งบประมาณ และแผนดำเนินงาน)

คน : สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมอบหมายงานการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) มอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งรับผิดชอบโครงการวิถีพุทธ และ 2) แบ่งเขตพื้นที่แล้วจัดบุคลากรรับผิดชอบเขตพื้นที่ ผู้ที่มีเป้าหมายในพื้นที่ต้องดำเนินการจัดส่งและดูแลผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแก่ผู้รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธ ส่วนวัดมีการจัดคนเป็นหลายรูปแบบ 1) พระและพระผู้ช่วยดำเนินการโครงการ 2) พระและทีมงาน (ทีมงานพระ ขรราวาส) ดำเนินโครงการ 3) พระร่วมกับชุมชน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้าน) ดำเนินโครงการ

งบประมาณ : งบประมาณที่ได้รับเป็นงบประมาณจากกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 124,000 บาท/รุ่น (20 คน/รุ่น) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเป็นผู้จัดการงบประมาณ (ค่าวัสดุแต่งกาย คนละ 800 บาท ค่าวัสดุของใช้ส่วนตัว คนละ 100 บาท ค่าตอบแทนแพทย์ในการตรวจร่างกาย 1,500 บาท และค่าวัสดุในการฟื้นฟู คนละ 200 บาท) และมอบงบประมาณค่าอาหาร (70 บาท/คน/วัน) ให้แก่วัดเป็นผู้จัดการ

แผนการดำเนินงาน: กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำคู่มือการดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) โดยจัดทำเป็นแผ่น ซีดี แล้วมอบให้แก่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด

(แผ่นซีดีเมื่อพิมพ์เอกสารคู่มือฯ ประมาณ 1,500 แผ่น) บางแห่งไม่มีการเปิดแผ่น ซีดี หรือจัดพิมพ์ออกมาศึกษาหรือดำเนินการตามนั้น) วัดส่วนใหญ่ได้มีการปรับแผนการดำเนินงานตามความเหมาะสมในแต่ละบริบทและพื้นที่ เช่น อาศัยที่วัดเป็นเวลา 1 เดือน จากนั้นเดือนที่ 2 อาศัยที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หรือระยะ 6 สัปดาห์อาศัยอยู่ภายในวัด สัปดาห์ที่ 7-8 เดินทางไปนอกสถานที่ปกติหรือต่างจังหวัด ส่วนตารางเวลา/กิจกรรมในแต่ละวัดมีการจัดการที่ต่างกัน

กระบวนการ : กระบวนการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ

การจัดการบุคลากร สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดจัดผู้รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธในการจัดการประสานการดำเนินการ ส่วนวัดมีรูปแบบ 1) พระผู้นำและพระผู้ช่วยจัดการ 2) พระผู้นำ /พระผู้ช่วย/ทีมงานจัดการ 3) พระผู้นำร่วมกับภาคประชาสังคมจัดการ 4) ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการขาดการอบรมหรือสำเร็จหลักสูตรหลักสูตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ

การจัดการงบประมาณ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดจัดการงบประมาณโครงการในส่วนค่าวัสดุแต่งกาย วัสดุของใช้ส่วนตัว ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าวัสดุในการฟื้นฟู และค่าตอบแทนแพทย์ จำนวน 40,000 บาท ส่วนวัดจัดการค่าอาหารจำนวน 84,000 บาท บางสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมอบงบประมาณให้วัดจัดการค่าอาหารและค่าวิทยากร

การจัดการทั่วไป สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมอบหมายงานโครงการวิถีพุทธตามสายการบังคับบัญชา (ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด → รองหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด → ผู้รับผิดชอบโครงการ) ส่วนวัดพระผู้นำจะมอบหมายงานตามหน้าที่ของแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือการจัดการแบบเบ็ดเสร็จในทีมงานกิจกรรมเชิงพุทธ

กิจกรรมเชิงพุทธ	ข้อดี	ข้อด้อย
การไหว้พระ	1. ทำให้จิตใจอ่อนโยน 2. จิตเป็นสมาธิ 3. เป็นสิริมงคล 4. การฝึกกิริยามารยาท	1. ผู้รับฟื้นฟูฯ ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน 2. ขาดความต่อเนื่องและจริงจัง
การสวดมนต์	1. ทำให้เกิดสติ 2. จิตเป็นกุศล เบิกบาน	1. ผู้รับฟื้นฟูฯ ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน 2. ขาดความต่อเนื่องและจริงจัง 3. สถานที่แมลงและยุงชุกชุม
การแผ่เมตตา	1. ทำให้จิตเป็นกุศล 2. ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน 3. การรู้จักให้ การแบ่งปัน	1. ผู้รับฟื้นฟูฯ ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน 2. ขาดความต่อเนื่องและจริงจัง
การทำสมาธิวิปัสสนา	1. รู้จักตนเอง รู้กฎแห่งกรรม 2. พิจารณาตามความเป็นจริง 3. จิตมีพลัง/ชำระกรรม/ระงับอารมณ์ 4. เกิดความอดทน	1. ผู้รับฟื้นฟูฯ ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน 2. ขาดความต่อเนื่องและจริงจัง 3. ปฏิบัติไม่ค่อยได้

ผลผลิต : ความพยายามที่ใช้ไปหรือกิจกรรมการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ ดังนี้ ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโยวัด (วิถีพุทธ) เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ในทิศทางพึงประสงค์ มีจิตใจอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน สุขุมเยือกเย็น มีความมั่นใจในตนเอง ครอบครัวมีความพึงพอใจ รู้จักรับผิดชอบและประกอบอาชีพสุจริต และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มากกว่าร้อยละ 90

ผลกระทบ : กิจกรรมหรือผลการปฏิบัติการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธได้ถึงผู้ที่ควรจะได้รับประโยชน์ (ผู้เข้าร่วมโครงการ) ดังนี้ กิจกรรมเชิงพุทธ (การไหว้พระ การสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการทำสมาธิวิปัสสนา) ได้กล่อมเกล่าจิตใจของผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถิพุทธ) มีจิตใจอ่อนโยน มีสติและควบคุมอารมณ์และตนเองได้ มีการวางแผนชีวิต รวมถึงกิจกรรมอาชีพบำบัดที่ทำให้ผู้ร่วมโครงการได้ฝึกความรับผิดชอบและเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพต่อไปได้ ตลอดจนการยอมรับจากสังคม

ประสิทธิผล : ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้บรรลุผลหรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ (เป้าหมายยุทธศาสตร์ : การชี้ชัดให้เห็นทุกข์ การปลุกเร้าให้ลุกขึ้นสู้ การให้ความรู้มากพอที่จะกล้าเสี่ยง และการมีแผนสำหรับตนเองและครอบครัว) ดังนี้

เป้าหมายยุทธศาสตร์	ผล
การชี้ชัดให้เห็นทุกข์	ผู้รับการฟื้นฟูฯ ได้รับรู้โทษภัยของยาเสพติด/ ทำให้เสียชื่อเสียงและการทำงาน/ทำให้มีสติ
การปลุกเร้าให้ลุกขึ้นสู้	ผู้รับการฟื้นฟูฯ สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ อย่างปกติสุข/เกิดกำลังใจและความหวัง
การให้ความรู้มากพอที่จะกล้าเสี่ยง	ผู้รับการฟื้นฟูฯ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้/ มีความรู้ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้/ความพร้อมที่จะกล้าเสี่ยงกับความจริง
การมีแผนสำหรับตนเองและครอบครัว	ผู้รับการฟื้นฟูฯ สามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี/ไม่คิดหวนกลับไปหายาเสพติด

ตัวชี้วัด : ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดที่ผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ร้อยละ 70 ผลการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถิพุทธ) ร้อยละ 90 ของแต่ละรุ่น ในขณะที่การกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ ไม่เกินร้อยละ 10 ของผู้รับการฟื้นฟูฯ ของแต่ละรุ่น

ความยั่งยืน : ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ ในช่วงการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2551 – 2555 ดังนี้ ผู้รับการฟื้นฟูฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถิพุทธ) มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในช่วงระยะเวลา 60 วันที่เข้าร่วมโครงการสามารถอุปสงค์การใช้ยาเสพติดได้ (หากเสพวันละ 1 เม็ด ราคาเม็ดละ 400 บาท 60 วัน เท่ากับ 24,000 บาท) ประกอบกับในช่วงเวลา 60 วัน ทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้เช่นกัน อีกทั้งการใช้วัดเป็นสถานที่ฟื้นฟูฯ เป็นการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถ้าต้องการให้โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถิพุทธ) เกิดความยั่งยืน 1) การจัดบุคลากรที่มีความพร้อมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 2) ความร่วมมือหรือการบูรณาการในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธกับทุกภาคส่วน 3) การจัดสรรงบประมาณการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง 4) การกำหนดเป็นนโยบายการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธระดับชาติ 5) การจัดระบบฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธที่มีประสิทธิผลประสิทธิภาพ/คุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน 6) จัดเวทีการถอดบทเรียน/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือ

การประชุมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธระดับชาติ

ความสามารถที่จะถ่ายทอดได้ : กิจกรรมการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธและเกิดผลดีนั้นสามารถนำไปใช้ที่อื่น หรือปรับใช้ในที่อื่น ดังนี้ 1) การนำหลักพุทธศาสนาใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ 2) ภาวะพระผู้นำและผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ 3) การจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนแลภาคประชาสังคมในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ

3. แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธ โดยใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ปัญหา (ทุกข์) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) วัตถุประสงค์ (นิโรธ) และแนวทางปฏิบัติ (มรรค) เมื่อพิจารณาในภาพรวมประเด็นปัญหาล้วนอยู่ที่ “การจัดการ” ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องสมควรพิจารณาหรือวิเคราะห์ปัญหาโดยการประชุม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ/การสัมมนา/การระดมสมองในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังโดยเฉพาะการมองและแก้ ปัญหาอย่างเป็นระบบหรือองค์รวม (Holistic) ซึ่งขอแสดงเป็นแนวทาง (ตัวอย่าง) ดังนี้

ปัญหา (ทุกข์)	สาเหตุของปัญหา (สมุทัย)	วัตถุประสงค์ (นิโรธ)	แนวทางปฏิบัติ (มรรค)
ปัญหาอาหารไม่เพียงพอ	1. งบประมาณจำกัด 2. การจัดการขาดประสิทธิภาพ	เพื่อจัดหาอาหารให้เพียงพอ	1. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณค่าอาหารจากแหล่งอื่น 2. การให้ผู้ฟื้นฟูฯ ประกอบอาหารกันเองในการลดค่าใช้จ่ายแม่ครัว 3. ขอสนับสนุนวัตถุดิบจากแหล่งอื่น
ปัญหาการขาดอุปกรณ์กีฬา สถานที่และเวลาออกกำลังกาย	1. ขาดงบประมาณ 2. ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ	เพื่อจัดหาอุปกรณ์กีฬา สถานที่และเวลาออกกำลังกาย	1. ประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการหาทุนหรือแหล่งสนับสนุนการกีฬา 2. ประชุมกลุ่มผู้ฟื้นฟูในการเลือกชนิดกีฬา สถานที่และช่วงเวลาการเล่นกีฬาที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ 3. กำหนดกฎระเบียบการเล่นและดูแลอุปกรณ์กีฬา

อภิปรายผล

1. ปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด จากวิธีคิดแบบวิถีพุทธของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ประกอบด้วย สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ กิจกรรม และยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยวัด (วิถีพุทธ) สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธทั้งโดยยึดหลักข้อวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้าและหลัก 5อ ล้วนมีความสอดคล้องกัน ปัญหาจากโครงการวิถีพุทธสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ด้วยหลักอริยสัจ 4 กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธเป็นปัญหาด้านการจัดการหรือปัญหาการจัดการกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล กรรณิกา (2553)6 พบว่า กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือวิธีการบริหารจัดการของแต่ละพื้นที่การเปรียบเทียบขั้นตอนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกับขั้นตอนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ) พบว่า การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทางการแพทย์ ขั้นตอนเตรียมการก่อนบำบัดรักษากับระยะฟื้นฟูร่างกายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ (วิถีพุทธ) ความคล้ายหรือใกล้เคียงกัน ขั้นตอนพิชยากับระยะเพิ่มพูนความรู้ทักษะทัศนคติ ที่ถูกต้อง (วิถีพุทธ) ต่างกัน คือ

ทางการแพทย์เน้นทางกายส่วน วิธีพุทธเน้นทางใจ (ในทางปฏิบัติจริงของวิธีพุทธจะเห็นว่ามีจัดการหรือการปฏิบัติที่ต่าง
กันโดยมีกิจกรรมนอกเหนือกิจกรรมทางใจเพิ่มอีก 6 กิจกรรม) ขั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพกับระยะฝึกจิตอย่างเข้มข้น (วิธีพุทธ
สัปดาห์ที่ 5-7) มีเป้าหมายเดียวกันคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และขั้นติดตามดูแลกับระยะฝึกจิตอย่างเข้มข้น (วิธีพุทธ
สัปดาห์ที่ 8) มีลักษณะใกล้เคียงกันในสาระัตถะ แต่ต่างกันตรงการติดตามดูแลซึ่งโครงการวิธีพุทธขาดการติดตามดูแล
อาจกล่าวได้ว่า การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ทางการแพทย์) กับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิธีพุทธ) มีเป้าหมาย (end) เดียวกันแต่ต่างกันที่วิธีการ (mean) ซึ่งมีจุดเน้น
การแพทย์ทางกายกับวิธีพุทธทางจิตใจ

2. ปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิธีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในมิติ CIPP Model

1) Context กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิธีพุทธ) กำหนดกิจกรรมศาสนา
บำบัด (วิธีพุทธ) ไว้ 7 กิจกรรม แต่มีได้ระบุว่าต้องใช้หลักธรรมใดในการ ชัดเจนจิตใจผู้ฟื้นฟูฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ
โสภณ ชูพิกุลชัย (2549)7 ประชากรจากประเทศตัวอย่าง มีความเห็นด้วยและมีความเป็นไปได้ที่จะนำศาสนาเข้ามามีส่วน
ช่วยในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด 2) Input ปัญหาการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน อาจเกิดจากปัจจัยหรือสาเหตุ
ต่างๆ ในเรื่องความพร้อมของบุคลากร/สถานที่และการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2548)
8 กระบวนการดำเนินการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นไม่มีแผนการทำงานที่ชัดเจน และไม่สามารถแยกออกเป็น 4 ขั้นตอน
ที่เห็นชัดเจน 3) Process ปัญหาการจัดการประสานงาน ในบางพื้นที่ประชาชนหรือชุมชนยังไม่เข้าใจว่า ทำไมพระจึงต้อง
มารับภาระการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ทำให้อุปสรรคอุปสรรคไม่ไปทำบุญที่วัดอย่างเคย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมองว่า
เป็นงานของกรมคุมประพฤติก็ดำเนินการไป หรือระดับพื้นที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทราบหรือเข้าใจโครงการ
วิธีพุทธแต่อย่างใด 4) Product ปัญหาผลผลิตไม่ผ่านเกณฑ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเสพติดในระบบบังคับบำบัด
ด้วยวิธีเชิงพุทธ (ตัวชี้วัด : ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดที่ผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด ร้อยละ 70)

หน่วยงาน	ผลผลิต
1. สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญากรุงเทพใต้	ร้อยละ 85
2. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตาก	ร้อยละ 90
3. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครราชสีมา	ร้อยละ 70
4. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุรินทร์	ร้อยละ 95
5. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมหาสารคาม	ร้อยละ 75
6. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาญจนบุรี	ร้อยละ 33
7. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอำนาจเจริญ	ร้อยละ 90
8. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดยโสธร	ร้อยละ 90
9. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดน่าน	ร้อยละ 67
10. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสระบุรี	ร้อยละ 85

ในบางจังหวัดหรือบางวัดหรือบางคนมีผลผลิตที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิด/ผู้นำและการจัดการที่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล กรรณิกา (2553) การแก้ปัญหาด้วยการจัดค่ายบำบัดระยะสั้นเพียง 4-7 วัน ไม่สามารถให้การบำบัดได้ครบทุกโปรแกรม การบำบัดฟื้นฟูแบบค่ายระยะสั้น จึงไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร และงานวิจัยของ สุธัญทิพ นาสมน (2549) 9 มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความสงบสุข ลดความฟุ้งซ่าน เกิดความอดทน 5) Impact ปัญหาการยอมรับของชุมชน/สังคมต่อผู้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดชุมชนบางแห่งขาดความเข้าใจผู้ฟื้นฟูฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2548) วิธีการบำบัดรักษาสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บำบัดได้อย่างชัดเจน ครอบครัว/ชุมชนและสังคมไม่รังเกียจผู้ผ่านการบำบัดรักษาและพร้อมที่จะให้โอกาส ทำให้ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาสามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอย่างดี 6) Effectiveness ปัญหาการกลับเสพยาเสพติดซ้ำมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาก แต่ส่วนที่สามารถจัดการได้คือการติดตามดูแลซึ่งโครงการวิถีพุทธขาดในส่วนนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล กรรณิกา (2553) กรมคุมประพฤติ มีนโยบายการติดตามผลแต่สามารถดำเนินการได้บางพื้นที่เท่านั้น ในการติดตามโดยเฉลี่ยใน 1 ราย ต้องใช้งบประมาณ 500 บาท/ครั้ง 7) Sustainability ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอและต่อเนื่อง พื้นฐานที่มาของงบประมาณมี 2 แหล่ง คือ สำนักงบประมาณ และแหล่งอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล กรรณิกา (2553) ปัจจัยด้านงบประมาณที่ถูกจำกัด ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงไปด้วย 8) Transportability ปัญหาการพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักไตรสิกขาหรือการปฏิบัติธรรม วิถีพุทธในอีกมิติหนึ่งจะให้ความสำคัญที่หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) การจะพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ก็ต้องเริ่มจากการปฏิบัติธรรมซึ่งการปฏิบัติธรรมนำมาใช้ในการบำบัดโรค ได้แก่ สมาธิบำบัดโรค วิปัสสนาบำบัดโรค และ ความฉลาดทางอารมณ์บำบัดโรค ในทางปฏิบัติจริงบางวัดไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร บางวัดให้ความสำคัญเป็นอย่างมากแต่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาจิตใจขาดมุมมองการบำบัดโรค สอดคล้องกับงานวิจัยของ Marlatt (2002)10 ต้นเหตุของพฤติกรรมเสพติดเกิดจากจิตใจซึ่งการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถช่วยลดพฤติกรรมเสพติดได้

ปัญหาการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภายใต้มิติการจัดการ ได้แก่ ปัญหาการประสานงาน ปัญหาการจัดการแบบวิถีชีวิตพระหรือการปฏิบัติกิจกรรมเหมือนพระ เมื่อบริบทเป็นวัดย่อมได้รับผลตามบริบทนั้นๆ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1) ปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด
 - 1) กรมคุมประพฤติ ควรทบทวนการใช้วิธีคิดแบบวิถีพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกัน
 - 2) กรมคุมประพฤติ ควรพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธทุกระดับ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสูงขึ้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชน
 - 3) กรมคุมประพฤติ ควรกำหนดสาระการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธเป็นนโยบายของกรมคุมประพฤติ เพื่อให้มีการปฏิบัติในทุกจังหวัดและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ
 - 4) กรมคุมประพฤติ ควรพัฒนาการจัดการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธทั้งในเรื่องบุคลากร งบประมาณ แนวคิด และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ
 - 5) กรมคุมประพฤติ ควรมีการถ่ายทอดนโยบายวิถีพุทธทั้งในแนวดิ่งและแนวราบเพื่อให้เกิดการรับรู้แนวคิดวิธีดำเนินการร่วมกันในทุกกระดับ
 - 6) กรมคุมประพฤติ ควรให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งกิจกรรมระดับยุทธศาสตร์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธกับกิจกรรมสุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ

ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ/วิถียุทธศาสตร์ที่ควร รวมทั้งความสอดคล้องของกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์กับแนวทางการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

2. ปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีเชิงพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในมิติ CIPP Model คือการจัดการโครงการ วิถียุทธศาสตร์ ดังนั้น กรมคุมประพฤติหรือสำนักงานคุมประพฤติ ควรให้ความสำคัญกับการจัดการโครงการวิถียุทธศาสตร์ ในเรื่อง Context, Input, Process, Product, Outcome, Impact, Effectiveness, Sustainability และ Transportability เนื่องจากเป็นการจัดการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ปัญหาในการใช้วิธีคิดแบบวิถีเชิงพุทธไปบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในมิติการจัดการ คือ ปัญหาการประสานงาน และปัญหาการจัดการแบบวิถีชีวิตพระ

1) กรมคุมประพฤติหรือสำนักงานคุมประพฤติ ควรให้ความสำคัญกับการประสาน งานกับบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการขับเคลื่อนโครงการวิถียุทธศาสตร์ให้บรรลุผล

2) กรมคุมประพฤติหรือสำนักงานคุมประพฤติ ควรทบทวนการจัดการโครงการ วิถียุทธศาสตร์ และแสวงหารูปแบบ การจัดการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมคุมประพฤติ ควรนำเสนอรัฐบาลในการกำหนดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถี เชิงพุทธเป็นนโยบายรัฐบาล เพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังต่อไป

2. กรมคุมประพฤติ ควรแปลงโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถียุทธศาสตร์) จาก โครงการนำร่องหรือโครงการสมัครใจเข้าสู่ระบบงานปกติ และกำหนดให้ทุกจังหวัดให้ดำเนินการโครงการอย่างน้อย 1 วัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยประเมินผลระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดทั้งหมด เพื่อประสิทธิผลประสิทธิภาพและคุณภาพ มาตรฐานการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้การใช้ทรัพยากรประหยัดที่สุด

2. ควรวิจัยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิถีเชิงพุทธใน มิติการแพทย์ทางเลือก (Alternative Medicine) เนื่องจากการใช้พุทธ-ธรรมบำบัด (การสวดมนต์บำบัดโรค สมาธิบำบัดโรค วิปัสสนากรรมฐานบำบัดโรค) ถือเป็นการแพทย์ทางเลือก เพื่อการจัดการที่เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดจากผลการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้วยวิถีเชิงพุทธในมิติต่างๆ หรือการหารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดด้วยวิถีเชิงพุทธที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนางานแนวพุทธในการนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดสงขลา (2547) ระบบการบำบัดรักษายาเสพติดในประเทศไทย.

วันที่ค้นข้อมูล 26 มกราคม 2555 จาก <http://www.sdtc.go.th/paper/14>.

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม (2554) โปรแกรมสำนักงานคุมประพฤติ 6 เดือน.

วันที่ค้นข้อมูล 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.probation.go.th>.

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม (2550) คู่มือการดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถิพุทธ) ด้านศาสนาบำบัด (วิถิพุทธ). กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม (เอกสารหมายเลข 5/2550) กลุ่มงานพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กองพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.

วังกระแจะ (2551) ปัญหายาเสพติด...ปัญหาระดับรากหญ้า...สู่ความมั่นคงของชาติ.

วันที่ค้นข้อมูล 3 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=350940>.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) ครูมีอาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

นพดล กรรณิกา. (2553) . การสำรวจในโครงการพัฒนาระบบบังคับบำบัด.

กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

วันที่ค้นข้อมูล 7 กุมภาพันธ์ 2555, เข้าถึงได้จาก

http://nctc.oncb.go.th/new//administrator/components/com_fabrik/attachfiles/53_Bumbun_Develop.pdf.

โสภา ชูพิกุลชัย. (2549). การศึกษาวิธีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนช่วยแก้ปัญหายาเสพติด.

กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

ศิริกุล อิศรานุกัษ์. (2548). การติดตามและประเมินผลโครงการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจแบบองค์รวมของผู้ติดยาเสพติดของโครงการบ้านเปลี่ยนวิถี ณ ศูนย์พัฒนาคุณธรรม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา.

นครปฐม : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุธัญทิพ นาสมน. (2549). การพัฒนารูปแบบการบำบัดทางจิตวิญญาณในผู้ติดยาเสพติดรุนแรง.

ขอนแก่น : ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น.

Marlatt, Alan G. (2002). "Buddhist Philosophy and the Treatment of Addictive Behavior."

Cognitive and Behavioral Practice, (9), 44-50.

